

Uğur Ümit Üngör – Heineken Young Scientists Award voor de Historische Wetenschap

Fatale mix voor massageweld

‘In dit gebouw is het begonnen’, stelt Uğur Ümit Üngör plechtig, in het fraaie Amsterdamse grachtenpand waar het NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust en Genocidestudies is gevestigd. Üngör koos aanvankelijk voor een studie sociologie, maar onderzoek doen naar zwerfvuil en bewonerstevredenheid in Groningse buitenwijken vond hij teleurstellend saai. Toen bleek dat het NIOD een master in Holocaust- en Genocidestudies verzorgde – de enige ter wereld – stuurde Üngör een dringend bericht waarmee zijn huidige collega’s hem nu nog plagen. Het kwam erop neer dat hij die opleiding *moest* doen.

Hoe komt iemand erbij om zo’n deprimerend onderwerp met zo veel hartstocht te omarmen? Üngör, geboren in Turkije maar opgegroeid in Enschede, licht het toe. ‘Mijn jeugd vulde ik met oorlogsbomans. In minder dan geen tijd had ik alle boeken over de Tweede Wereldoorlog uit onze Boekenbus verslonden. Ik kon me moeilijk voorstellen dat zich in zo’n vredig land als Nederland zulke wrede gebeurtenissen hadden voltrokken. Als puber werd ik geconfronteerd met de oorlog in Joegoslavië, het land waar wij elke zomer doorheen reden als we op familiebezoek gingen in Turkije en waar de mensen zo

vriendelijk voor ons waren. En als jonge student las ik voor het eerst over de genocide op de Armeniërs. Ik was verbijsterd, want daar had ik als geboren Turk nog nooit van gehoord.’ Voor zijn masterscriptie dook Üngör in de Osmaanse archieven in Istanbul. ‘Ik wilde heel concreet, regionaal onderzoek doen, want zelfs toen geloofde ik nog maar half dat die genocide echt had plaatsgevonden.’

balans

Inmiddels heeft Uğur Ümit Üngör zich ontwikkeld tot een internationale autoriteit op het gebied van genocidestudies en houdt hij over de Armeense genocide lezingen over de hele wereld. De jury voor de Heineken Young Scientists Award noemt Uğur niet alleen een excellente en toegewijde wetenschapper, maar prijst ook de balans die hij weet te bewaren bij een politiek gevoelig thema. ‘Ik ben historicus’, verklaart hij. ‘Ik wil dat de waarheid boven water komt, maar verbind daaraan geen politieke consequenties, zoals veel Armeniërs in de diaspora dat wel doen.’

Aan de masteropleiding Holocaust- en Genocidestudies is Üngör nu zelf docent. Hij leert toekomstige onderzoekers, diplomaten, ngo-functionarissen en tribunaaljuristen over de patronen die leiden tot massale slachtpartijen. Want die zijn in grote lijnen overal hetzelfde. ‘Er is altijd een fatale combinatie van interne crisis en extreme machtsconcentratie van een groep met een extreme ideologie. Als zo’n groep eenmaal de macht grijpt, zoals de Nazi’s in 1933 of het extreemrechtse Hutu Power in 1994 is er een *point of no return* en glijdt het land vaak af naar gewelddadigheid. Dan kan alleen ingrijpen van buitenaf het tij nog keren. In de hedendaagse wereld is Griekenland een gebied met een explosieve cocktail aan ingrediënten: het land verkeert in crisis, de politiek polariseert en de neonazistische Gouden

Dageraad geeft de schuld van alle problemen aan buitenlandse immigranten. Gelukkig lijken de Griekse kiezers aan te sturen op een geweldloze oplossing.

Soms is het zwaar om een volle werkweek lang de mens op zijn slechtst te bestuderen, erkent Ümit Üngör. Maar er is ook een andere kant. ‘Nederland is een van de veiligste landen ter wereld. En als je uit het donker komt, zie je soms beter het licht.’

Mariette Huisjes

Uğur Ümit Üngör
foto Jussi Puikkonen

Uğur Ümit Üngör

1980

Socioloog en historicus

Universitair docent Universiteit Utrecht
Docent/onderzoeker NIOD, Amsterdam

Ontvangt de Heineken Young
Scientists Award voor de
Historische Wetenschap voor
zijn historisch-sociologisch
onderzoek naar massaal
geweld, nationalisme en
staatsvorming